

מסורת הע"ס

בליד אין משמטין. דאמ
ר' יהודה רש"י שמואל
ההולות את חברו על מנת
שלא תשטנו שביעית
דאסין אמר ר' ענן
לדודי מפרשאי לי מניה
דמד שמואל על מנת שאין
לך על אונאה אין לו עליו
אונאה על מנת שאין בו
אונאה הוי ש"ב דאונאה.
הכא נמי על מנת שלא
תשטנו שביעית אין שבי
מילי מוכרחי קרבת קנה
שהן חשובין כשנה דאמר
ר' ג' ב' לוי' מים שנפל לת'
מיקרי. איני והתני ר' חייא

אמר רב יהודה אמר רב חביה מלאה מימין כי גירי הקוטרם
וקאמר לא עלתה לו טעילה משום מים שאובין ולא נראה
דהא מדשוי להו השקה כמחזירים לטברס מטומאה הוא הדין לענין
טעילה ומי ועוד דלמריקן צבילא (דף י"ג) וס' מעטיילין כל עול
מעמי איהו קצתי סוף אלף אלף עול

חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין ומראהו
כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו יוכן ג'
לזגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב
חלב ומראהו כמראה מים ונפלו למקוה לא
פסלוהו ר' יוחנן בן גורי אומר הכל הולך
אחר המראה ^(ה) הא מביעאי בעי לה רב פפא
דבעי רב פפא רב תני חסר קורטוב ברישא
אכל שלשה לזגין לתנא קמא פסלי ואתא ר'
יוחנן למימר הכל הולך אחר המראה ורב
^(ו) אומר כר' יוחנן בן גורי או דלמא ירב לא
תני חסר קורטוב ברישא ור' יוחנן בן גורי כי
פליג אסיפא הוא דפליג ורב דאמר כדברי
הכל לרב פפא מביעאי ליה לרבא פשיטא
לילה ^(ז) אמר רב יוסף לא שמעינא לי הא
שמעתא אמר ליה אביי את אמרת ^(ח) לה ניהלן
והכי אמרת ניהלן דרב לא תני חסר קורטוב
ברישא ורבי יוחנן אסיפא פליג ורב דאמר
כדברי הכל ואמר רב יהודה אמר רב ^(ט) חבית
מליאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם

ועומד במקומו (ו) ואסור ניכר וטובל
 ציין אבל נהרג בעלמא לא דרזאי
 מתערב צמים ואל היה צעין
 ועלתה לו טבילה ומיירי ציין לכן
 שאינו משנה מראית המים דאי ציין
 ארום נחיו אס שניה מראית המים
 אס לא: **רנ"א** גמי הכי הבית
 פסא יין. וגם דרש"י לא גרים הכא
 מיס כי אס ציין דאס לא כן מאי קאמר
 וכן ככר של דלתות שפול לשם טמא
 (א) והא ט[אפרי] צענייהו ולא נתערבו
 מימי אינה מקבלת טומאה (וטובה)
 [דטורין] דהנה דהרי הם מחוברים
 למקוה והכי טקן צבילה (דף ט:)
 טבילין כלי ע"ג צבילה לטהרו:

לא עלתה לו טבילה חיישינן לשלשה לוגין
שלא יהו במקום אחד ודוקא לים הגדול דקאי
וקיימא אבל נהרא בעלמא לא תניא נמי הכי
כיות מליאה יין שנפלה לים הגדול המובל
שם לא עלתה לו טבילה חיישינן לשלשה
לוגין שאובין שלא יהו במקום אחד יוכן
ככר של תרומה שנפל שם ממא מאי וכן מהו
דתימא התם אוקי גברא אחזקה הכא אוקי
תרומה אחזקה קמ"ל: **מתני'** מעדין אנו
באיש פלוני שחייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו
וזוממין לוקין ומשלמין שלא השם המביאן
לידי מכות מביאן לידי תשלומין דברי ר'
מאיר וחכ"א הכל המשלם אינו לוקה מעדין
אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים
ונמצאו וזוממין לוקין שמונים משום
לא תענה ברעך עד שקר ומשום
ועשיהם לו כאשר זמם דברי ר' מאיר
וחכ"א אין לוקין אלא ארבעים: **גמ'**
בשלמא

דאזערע דלע תחסום לא אמיא אלס למלקות דתשלומוין ממילא
נפקא דיין דאזי רשאי למסוס דין הוא שישלם מה שרואה לאכול
בזאתה שעה דליכא למימר דאזערע אחא לממון ולא למלקות
דאס כן לכמוב קרא בלשון עשה האכל שור בדישו ושמענא שפיר
דאס לא האכיל חייב אלס ע"כ אזערע כי אחא למלקות אחא:
בשלמא

היין עומד במקומו ונטמא מחמת האדם וחזר וימו איכא למיחש שנטמא הכר: **מב דמיא.** אף יסא אי קאי יין בדוכתיה אי לא וגבי גבירא הוא דלא קא אתה בא לטהרו אל טהירו מספק והבא נמי אורי **מחייבו מלקות מחייבו שלומין.** מלקות משום לא טענו כדי עשאו משום רעה אחת אחת מחייבו ואי טענו הלוקה אינו משום ויילק כל האומה ואלא ישלנו **והיין אלא ארבעים.** משום כאשר זמם אבל משום לא

איר. פי' לוקין שעבדו על לא תענה ומשלמין מדכתיב ועשיתם לו כאשר זמם, וחכ

רבינו חננאל

(חסר קורטוב) מים שנפל לחוכן קורטוב יין מראיהן כמראה היין ונפולו למקוה לא פסלוהו. ר' ג' לוינן חסר קורטוב ונפול לחוכן קורטוב חסר והרי מראיהן כמראה מים ונפולו למקוה לא פסלוהו. ר' יוחנן בן גורי אמר הכל הלך אחר המראה: איני משקיען. ר' דפסשה בר' כ' יוחנן בן גורי ור' יחייא כרבא והא רב פפא מיבעיא הנה בעי לה (ואמר) והוא אמר ר' בריה דרבנן דמתייבא הכי חמי חסר ר' ג' לוינן חסר קורטוב ונפול לחוכן

[illegible]

(א) וכן פי' כל המפרשים דמתי' ועי' תוס' רע"ק שם ועי' בתוס' שני' כאן: (ב) שטתן שטתן רבינו בזה דלין הולבין אחר התורה רק בנפל לזכות פי' דחתי' דמתי' אכל בנפשי' קיימי' בתלין דלין הולבין אחר התורה וכן פסקו הפוסקים: (ג) עי' רע"א: (ד) עיי' בשר' הרמב"ן שכתב וכן ר"ח הבי' ו' התוספות כאלו בלשונות וכו' אלא שאלו זה ממדור בנינו וכו':

מסורת הש"ס

[illegible]

1. וְהָיָה אִם כֵּן הַכּוֹת
הַרְשָׁע וְהִפִּילוּ הַשֹּׁפֵט
וְהִזְכִּירוּ לַפְּנִיּוֹן כִּדּוּ רִשְׁעוֹ
בַּמִּסְפָּר: כֹּדֵר בִּים
2. וְלֹא וְתוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד
בִּקְרֹךְ וְהִזְכִּירוּ מִמֶּנּוּ עַד
בִּקְרֹךְ כֹּאשׁ תִּשְׁוֹרֶה:
שְׁמוֹת י כ י
3. לֹא תִרְצֶךְ לֹא תִנְאָף
לֹא תִגְנוֹב לֹא תִעֲנֶה
כִּרְעֶךָ עַד שִׁקֵּר:
שְׁמוֹת כ י ג
4. וְהִנְשָׂאִים יִשְׁמְעוּ
וְיִרְאוּ וְלֹא יִסְפוּ לַעֲשׂוֹת
עוֹן כִּדְבַר הַיְּהוָה
בִּקְרֹב: דְּרִכֵּי ט כ

[illegible][illegible]

לילות א"פ שאין בו מעשה. ואמר עלא גמר ר' יהודה המוחר קרשים ממוציא שם שם ר' ודחי' ומשלם. אלא אמר ריש לקיש ר' יהודה מעדים וזממין שהוא לא שאין בו מעשה ולוקין גמר וזממין שכן אין צריכין התראה בו. ופשוטה היא. ואסקי' מה להצד השוה שבהן בעדים וזממין וכן קנס. ודחי' ר' יהודה לא סבר להו דהו' עקיבא דאמר ערים וזממין קנסא הוא. ופרכינן דרך אחר מה להצד השוה שבהן ערים וזממין וזממין לא שאין בו מעשה ערים וזממין לא צריכי'

לשמעתא דעולא אהא דרבי יהודה דמחייב א) המותר מה למוציא שם רע שכן ל המותר. ופרכינן מה לעזי ובמוציא שם רע שכן חרו

א) לילי סטעם דניחק לעשה:

כיצד העדים פרק ראשון מכות

ה

לא א מיי פֿינח מַהִל
עדות הִלֵּל א סמג
עֵשֶׂן קִי:
לב ב מיי א סהֵל א
סמג שס טוּחִים סִימֵן
לח:
לג ג מיי ש סהֵל ב:
לד ד מיי ש הֵל ג
טוּחִים סִימֵן א וְהִל א
פֿינח מַהִל מַהִל:
לה ה ו מיי ש פֿינח
סהֵל א סמג שס
טוּחִים שס:
לו ו ז ט מיי ש הֵל
ב סמג שס (טוּחִים)
סס:

וַיִּהְיֶה אִם בֶּן הַכּוֹז
עַד הַדְּפִלוֹת הַשֹּׁפֵט
וְהוֹלְפוֹ בְּכִיד רִשְׁעוֹ
וַיִּפְּרֹ: דְּבָרִים כֹּה
בְּלֹא תִקְחוּ כֶפֶר לְנַפְשׁ
אִשְׁרֵי הָאָדָם רִשָּׁע
כִּי מוֹת יִמָּוֶת:
בְּמִכְרוֹ לֹה לֹא
עֲשִׂיתֶם לוֹ כְּאִשֶּׁר
לַעֲשׂוֹת לְחַיּוֹ
יְהוָה מִקְרָב:
דְּבָרִים יט יט
רִשְׁעוֹ הַשֹּׁפֵטִים הַיָּטֵב
עַד שֶׁקֶר הָעַד שֶׁקֶר
בְּאֵחָיו:
דְּבָרִים יט יח
כִּי יִקְוֶה עַד תִּמָּס
שׁ לַעֲלֹת בִּסְרָה:
דְּבָרִים יט טז

(א) גם' הרג פלוני את
הנפש הרי אלו נהרגין:
(ב) שם לפיך אם
נמלאת: (ג) תום ד"ה אין
וכו' ולא שזומו ע"י
אחרים שיאמרו ההורג:
(ד) ד"ה וכן וכו' לא
תדיננו לבר חיובא וכו'
ספק כל כך בעדות נממן
וקרוב לנדאי:

והנה עד שקר העד
שתישקרו גופו של עדות.
כלומר עד ששקרו העד.
כלומר עד שיהיה עדות.
(וכן) באו ב' ואמר
במורה בידה הרג פלוני
אמר אנש וכו' אמר
ואמר וכו' אמר שיהיה
עמו במעבר בידה חזין
אמר ב' קיימ במעבר
בידה חזין חו חו במורה
אמר האי קדטלי אן
וומזין ואמרין אן הני
קושטא קאמרי ואם אל
אמר לימחור ארר אל
וומזין ולא אמרין נהורא
(רהאי) [דחין] קיי בריא.
אם העיר כן בצפרה
בחדא כשכא בחדא פלוני
אמר פלוני כסורא וכו'
ב' ואמר עמו היית
ב' ביום כסורא וכו'.
ואסקאן לגמלא מרחא אל
חיישין. אמר כרבי בא
ב' ואמר וכו' כשכא הרג
פלוני אמר פלוני וכו' באו ב'
ואמר וכו' [שכאן] עמו
היית אמר חרבי שכא
הנו וכו' עד אלא אפילו

דבעידנא דאסחירו עדים
לאי הוה מודה מיפטר ולא נראה דה
לא מנזין דאס כן כל חייבי מיתות
בית דין יכול להודות ולפטור (א) עמלו
וגרלה לפרש לאו בר קטלה הוא פירוש
קודם שנגמר דינו הוא דשמה לא
יבואו עדים ואס יבואו עדים לא יהא
עדות קיים ועוד שאסור להורבו עד
שיגמר דינו וכשנגמר דינו כבר ודאי
בר חיובא הוא והאיל וכבר בואו עדים
ותמקבל עדותו והסורו פטור:

יבן אַענין קנא. אכל ודאי לענין
ממון ולא דרשעמערין דנחז
שבת גנז זכא שנים ואמרז דנערב
שבת גנז ונחז שבת שבת הייטס
ודאי אין משלמין ממון דבההיא שעתא
דמסקדי גננא בר חיובא אע"ג לנבז
שבת (ו) תדמנו בר חיובא (ז) דכל
נפשה ללא נגמר דיו (ח) נמי הוי דכל
חיובא נפשו שאני פסק כל קר (עדות)
בממון (הוי) קרוב לודאי שיבוא
עדים ויעידו * אכל נערות נפשות
דנענין דרשה וחקירה אז ודאי
דאמרינן קדוש שנגמר דיו לאו הוי
בר חיובא:

וא"כ כולם יתרגו רבי
תהא זא וואינו נהרג אלא כת הראשונה בלבד:
רבי אבא דאמר קרא והנה עד שקר העד שקר ענה
ידות רבי ר' ישמעאל תנא לענות בו סרה עד שתסרה
א"כ באו שנים ואמרו במזרח בידה הרג פלוני את הנפש
במערב בידה עמנו הייתם חיונין אי כדקיימי במערב
בידה אין אלו זוממין ואם לאו הרי אלו זוממין פשיטא
הורא בריא קמשמע לן ואמר רבא באו שנים ואמרו
בשבתא הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו בפניא
בנהרדעא חיונין אי מצפרא לפניא מצי איל מסורא
ואם לאו הוו זוממין פשיטא מהו דתימא ל"לחוש לגמלא
באו שנים ואמרו בחד בשבתא הרג פלוני את הנפש
הייתם בחד בשבתא אלא בתרי בשבתא הרג פלוני
א"כ אמרו ערב שבת הרג פלוני את הנפש (ג) נהרגין
ברא לאו בר קטלא הוא מאי קמ"ל תניא (ד) לפיכך (ה)
תהא זא והן נהרגין והשניה פטורה סיפא מה שאין כן
ה"כ באו שנים ואמרו בחד בשבתא נגמר דינו של פלוני
בשבתא עמנו הייתם אלא בערב שבת נגמר דינו של
פ"כ אמרו בתרי בשבתא נגמר דינו של פלוני אין אלו
מסהדי גברא בר קטלא הוא (ו) וכן לענין תשלומי קנס
בשבתא גנב וטבח ומכר ובאו שנים ואמרו בחד
אלא בתרי בשבתא גנב וטבח ומכר משלמין ולא
בערב שבת גנב וטבח ומכר משלמין דבעידנא דקא
שלומין הוא באו שנים ואמרו בחד בשבתא גנב וטבח
שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא ערב שבת
דינו ולא עוד אלא אפ"כ אמרו (ז) בחד בשבתא גנב
בשבתא נגמר דינו אין משלמין דבעידנא דקא
זומין הוא: רבי יהודה אומר איסטמית היא זו כו':
א"י

זעדות ממון פטורין שהרי לא היו מפסידין אותו כלום אחר
גליו כזר חייבוהו בית דין ואי הוה מודי לא הוה מיפטור:
שקדמו

לסכרזה. דאמרינן בנסהדרין באלו הן הנחנקין (דף פט.) ארבעה
 חייבין הכרה לאחר שנעשו ב"ד חריבין ב"ד לסכרין כך וכך נהרג
 פלוני ב"ד ב"ד על עבירה פלונית כדי לרדום את השומעין: **מיושטנו**
ויראו נפקא. ואזהרה מלא יוסיפו: **מתנ"י** משלשין בממון.
 דמפרש ואולי: **אבה** מלא מני.

דכל אחד סופג את הארבעים: רשע כחיובי מוסר. אשר הוא רשע למוט: כחיובי מלקוט. אם כן הכות הרשע: כאשר זמס. שיקבל הנדון מלקוט עליהם ממון מטרף. והרי קיבל עמיהם שרלו להפסידו כי כולם: מרתנ' שזימו את עמלן. שזימו אותן בעסקי גופן ולא בעסקי ההורג וההרוג כדמפרסד ואיל: כלאו אתרים. שהעידו עליו כעדות הראשונים: והוימו. אלו השנים שהזימו את הראשונים היומו גם את האחרים: אפילו. אם הם מלה כמות זו אחר זו וכת אחת היומתן כולן ייהרגו: איסעטיס היא זו. הכה האות כת של עדות סרה וספירא' היא. כך נטלו עשה בנייהם להיום את כל הצל להעיד עליו: גמ' וזאת של עדות. גופן של עדות: לענות כז סרה. כפרשת עדים וזוממין כתי. סרה עדות המוסרת שהוסרו משס: כירה. טרקלין גדול: לנכורא כירה. שמה עניינה של אלו כירה וזוהי למרחוק יומר ממנוס: נחלה פרהא. מיו נחלים יש שסס

א"להכרוה ורבי מאיר נפקא: מרתנ' ^{סב}משל במכות כיצד העידוהו מאתים זה ונמצאו זה אבל אם העידוהו שה' ונמצאו וזוממין כל אחד גמ' מנא ה"מ אמר א' מלקיות ונאמר ירשע להלן אין מיתח למחא למחצה רבא אמר כ' לאחיו וליכא אי הכי מלקות לא מצטרף: נעשים וזוממין עד ש אמרו מעידין אנו ב הנפש אמרו להם ה' נהרג זה או ההורג זה במקום פלוני אין אלו היאך אחם מעידין ש אותה היום במקום ונהרגין על פיהם רבא אחרים והזימום אפי'

קלים במרוצתם כעוף הפורח: ולא עוד אלא אפי' אמרו. המזמין צערב שבת הגיו סהקידמו חובטו יותר מן הראשונים: הרי אלו. הזוממין נהרגין ולא מארמין גבדרה קטלה אסאדה: ואלו טעמא דכעידנא קרין מאסדי. כשבאו יום שלשי בשבת להעיד עליו אכתי גבדר לאו צר קטלה שלא הועד עליו צבית דין ואילו הוה אמי ומודה הוה מופטער נמאלא שסם היו מחייבין מימא את מי שצבית ראי למות: אמי פמלי דלעבי' דלזבוי מיטגיילי אציהו

יהודה אומר ר' איסמ' גמ' מנא הני מילי אמר עד שתשקר גופה של גופה של עדות אמר והו' ובאו שנים ואמרו והו' בירה מיוחזא חזו למזור מהו דתימא ליחוש כ' בסורא בצפרא כחד בחד בשבתא עמנו ה' לנהרשעא לא הו' זוממ' מרבה דהיל' עינא

שלישין בממון. אם
משה עדים הן או ארבעה
משלשין ביניהם, כ"ד נעשין
לשם ציניהן להשוותם
לדעתו אם לפי חלקו, אי
ידיהויה משלשין לישראל
לגמלא הוא, מחלקין
והיה שרעון בין שמשא, ויהיה
אם לאו ארבעה בין מרבעה
עיל ג. לשון חלוקה לפי
שטחן הוא (כתובות קד.).

ג'י' משלשין בממון
זין משלשין בכמות. פ'
עידו עליו שחייב לחברו
זה ונמצאו זוממין זה
תן חמשים זה נתן
משים והו משלשין
ממון. מאי טעמא דהני
וי להני זוי מצטרפי והו
זו כלוה מנה ונתקיים
שיתם לו כאשר זמם
זממו להענישו מנה.
יפך משלמין לו מנה.

עצים: מתני' אין העדים נעשין וזומנין עד שיוורו עצמן כו'. ראינו לרבותנו האגונים ז"ל כי
 השתיריהו לאו כחשיבו המזיקות או המרמיזין (אם קבלנו עד שיוורו עצמן [היינו] עד שיוורו
 עיניהם עומד במקום הלוי באותו היום שתרעמם הלוי פליט אל פליט כמקום פליט ואחורו
 חסן המקום שהעידו בו העדים הללו. הלא תראה משנתנו דהני אין העדים נעשין וזומנין עד
 שיוורו עצמם שהורו בעד במקום פליט? אמרו הלא עד אבל אמרו חסן הארץ חסן מעדיהן
 הנהו פלוג וזומנין תתרגילי על פיתן. ואמרין במרומא מנה זמיל. אמר רבי דאמר ר' רמא

נראה שהם היו מתפרשים כילד כמו ובלאה דן נעשין וזממין ואיירא. ואמר דדוקא בשאלתו המשימין עמנו הימים. הלא"ה אפילו ההרש"א אין נעשין וזממין ויבואו בזה מצדו ב"מ: (ג) לפי גירסת רבינו רבב בשרי מירמיר מפרשות תהלה 'אין קושית היום' בדימות קצת קנה ד"ה הכא ועי' רבינו"א כאן: (ג) כלומר אותן שהמה חלה עליהן כולן מיידין וכן מפורש בחזקתא דר' ט"ס שם שנאמרו כולן שטורין לר'ר להניה כולן מיידין כמו שגם המבין' במדיושו: (ד) עי' ר"ף ורמב"ן במדיושו: (ה) כ"ה בענין ערך אספקטא בשם רבינו: